

Kolínske listy

Slovenský kresťanský občasník

APRÍL 2005

4

Podnetom k týmto riadkom, iba pár dní po tom, čo som dal dohromady tretie číslo, nie je priamo smrť pápeža. Tam ťažko povedať niečo, čo už nebolo povedané v týchto pohnutých chvíľach, komentátormi a v interview, v televízii alebo v novinách. Podnetom mi je to, čo potom nasledovalo v médiach a čo niekto pripodobnil škriepke chamtivých dedičov nad sotva vychladnutým telom. Napríklad na *talk-show*, moderátorka *Sabine Christiansen*, ktorú vysielala televízna stanica ARD v nedeľu 3. apríla, sotva 24 hodín po pápežovej smrti. To čo sa mi tu žiada povedať nie som bohužiaľ schopný formulovať po nemecky a okrem toho sa nazdávam, že naša – myslím tým slovenská – prítomnosť v Nemecku nás aj zaväzuje takéto a podobné incidenty neprechádzať stále mlčaním.

Program mal názov “Ján Pavol II – Čo ostáva? Čo príde?” a diskusii sa zúčastnili regensburský katolícky biskup *Gerhard Ludwig Müller*, biskup *Wolfgang Huber*, predseda *Rady evanjelickej cirkvi* v Nemecku, *Heimer Geißler*, bývalý generálny tajomník CDU, Rímom neuznaný teológ *Hans Küng* a 37-ročný televízny reportér *Stephan Kulle*, vyštudovaný teológ, hoci nevysvätený, ktorý sa práve vrátil z Ríma. Na dialku z Varšavy bol na chvíľu zapojený aj *Lech Walesa*, tento sa ale diskusii nezúčastnil.

Kto si prečítal Küngove invectívy vo veľkonočnom čísle DER SPIEGEL a myslel si, že Küng by iste tak nepísal, keby bol vedel, že týždeň po ich uverejnení bude jeho obet' mŕtva, tak sa mýlil. Mýlil sa aj ten, kto očakával od skúseného politika Geißlera, keď nie rešpekt tak aspoň diplomatickú slušnosť voči práve zomrelému pápežovi za ktorým smútia milióny po celom svete z najrôznejších dôvodov. Čo tieto dôvody majú spoločné je úcta k osobe pápeža a v mnohých prípadoch aj k úradu, ktorý zastával, a to nie iba u katolíckych kresťanov. Oboje som postrádal aj u Künga aj u Geißlera.

Na tieto dve kapacity v katolíckom “hnutí” proti pápežovej autorite regenburský biskup nie veľmi stačil. Myslím účinnnejšie sa pápežovej osobe zastával evanjelický biskup Huber, ktorý aj svoje odlišné chápanie niektorých teologických tém vedel prezentovať oveľa dôstojnejším spôsobom ako títo dvaja — niekedy naozaj až zlostní — starci.

Ich negativizmus bol však ešte trápnejší vo zrovnaní s tým, čo vravel mladý teológ-reportér Kulle, osobný účastník v zástupoch mladých, ktorí na Peterskom námestí doprevádzali pápeža za jeho posledných 48 hodín. Na otázku, prečo boli mladí pápežom tak nadšení napriek jeho dost' neobľomnému stanovisku vo veciach sexuálnej morálky (ktorá by sa predsa mala mladých osobne dotýkať viac ako týchto starcov) odpovedal poukazom na to, že mladí v ňom videli ideál, morálny vzor, ktorý si vážili aj keď sú jeho učenie a normy ťažko nasledovateľné. Na rozdiel od niektorých, teológov, ktorí na pápežovo nekompromisné morálne stanovisko a požiadavky, odpovedajú rovnako nekompromisne: normu treba prispôbiť praxi. Kulle doslova (pokiaľ si to

pamätám) “Čo myslíte čo robia mladí napríklad v talianskych parkoch obzvlášť na jar. Neostávajú iba pri bozkávaní. Potom sa idú vyspovedať: za slabých považujú seba a nie pápeža, za to, že im príliš vysoko položil latku.”

Myslím, že toto platí aj všeobecnejšie vo veciach osobnej sexuálnej morálky. Ani žiadne učivo nie je prispôbené tak aby každý žiak dostal jedničku. Ba s prirovnaním možno ísť ešte ďalej: Keď som prednášal inžinierom matematiku, tak som hovoril presne: “za tých a tých predpokladov platí to a to” aj keď som vedel, že iba mizivé percento študentov si tieto niekedy dost' abstraktné predpoklady zapamätá. Študenti boli skúšaní väčšinou iba z toho, ako vedeli riešiť konkrétne problémy a pri známokovaní sa temer vôbec ne-

hľadelo na to, či všetko vedeli zdôvodniť, či poznali teoretické predpoklady za ktorých to či ono platí. Budúci inžinier to nepotrebo-

Non abbiate paura !

(Nemajte strach!)

val vedieť, ja som si však nemohol dovoliť podobne povrchné prednášať. Preto, že som matematik, ale aj pre to malé percento nadaných a teoreticky zameraných študentov, ktorých by povrchná ‘polopatická’ prednáška poplietla. Som toho názoru, že podobné niečo platí i v praktickom živote katolíka, ak ide o osobnú sexuálnu morálku. Tým, morálnym učiteľom je tu pápež a od neho odvodená hierarchia až po radového kňaza. Rozdiel je v tom, že skúšajúcim, ktorý “udeľuje známky” bude už niekto Iný, lebo skúška sa bude robiť až na druhom svete. Verím, že rovnako veľkoryso: aj keď všetci nedostanú jedničku iba málokto prepadne.

Samozrejme, nie všetky problémy súvisiace so sexuálnou morálkou možno takto riešiť na osobnej rovine. Napríklad problém zákazu poskytovania antikoncepčných prostriedkov v Afrike trpiacej na AIDS, problém katolíka-homosexuála, ktorý musí byť permanentne hrešiť, alebo žiť v ne-dobrovoľnom celibáte podobne ako osamelá, často naozaj nevinná, stránka po civilne rozvedenom manželstve. To sú problémy, ktorých sú si vedomí kardináli, vrátane budúceho pápeža a nepotrebné aby im to z televíznych obrazoviek vykrikovali traja namrzeli starci. Hovorím traja, lebo podobne agresívne sa vyjadroval na druhý deň na stanici ntv aj notorický autor a teológ *Eugen Drewermann*.

[*Lech Walesa* z Varšavy hovoril samozrejme pozitívne o sv. Otcovi, ale jedna vec mi utkvela v pamäti. Keď mu pripisoval zásluhy nielen za to,

že sa Poliaci dozili vymanenia z komunistického područia, ale vôbec, že ich *vyviedol z politickej a kultúrnej rezignácie*, keď po slobode už ani nevedeli túžiť. Napadlo ma, že Slovensko nielenže nemalo Karola Wojtylu, ale ani Lecha Walesu. Pápeža nemôže mať každý národ, ale roku 1989 chýbal medzi nimi aj niekto, kto by ich upozornil, že treba túžiť nielen po náboženskej, ale aj po historicky zakotvenej kultúrnej (ak nemám povedať národnej) slobode.]

O dva dni stanica ZDF vysielala podobný program s moderátorom *Johannes B. Kernerom*. Opäť agresívny *Heiner Geißler* a mladý *Stephan Kulle*. Okrem nich evanjelický teológ a novinár *Peter Habne*, bývalý podpredseda *Ústrednej židovskej rady* v Nemecku *Michel Friedman*, a ešte jedna novinárka, konvertitka, pôvodom evanjelička. Ak však u Christiansen boli v prevahe “pokrokári”, tu to bolo naopak, keď evanjelik a žid museli temer v každom bode protirečiť v mnohom už senilnému ‘katolíckemu protestantovi’ Geißlerovi.

Dobre padlo priznanie evanjelického teológa Hahneho, že nielen Katolíckej cirkvi, ale ani kresťanstvu ako takému by neprosperovalo ak by Katolícka cirkev *stratila svoju identitu* napríklad tým, že by vyhovelá všetkým prániam Geißlera (a ostatných “revolučných starcov”). A Kulle pritakával, že keby sa Cirkev stala jednou z mnohých protestantských cirkví, či dokonca iba evanjelickým hnutím riadeným spontánnou duchovnosťou a biblickým literalizmom, k čomu by bola? Tak ako sa veci dnes majú, je bohužiaľ často ťažké pre mladého človeka nájsť dôvod prečo sa stať katolíkom. Ak by však došlo k takej zmene, ako si to títo traja predstavujú, nebol by už žiaden, ani teoretický, dôvod vybrať si Katolícku cirkev z celej palety viac-menej rovnakých.

Čo sa týka katolícko-protestantského dialógu, ako ho vidím svojimi neteologickými očami, treba si vyjasniť jedno: Aj katolíci aj protestanti uznávajú, že Kristus založil svoju Cirkev. Rozdiel je v tom, že katolíci pod tým vidia *konkrétne Cirkev* reprezentovanú postupnosťou pápežov, ktorá sa odvodzuje od sv. Petra (tu ignorujem to, že podobne sa na seba asi dívajú ortodoxní), zatiaľčo protestanti pod tým rozumia *abstraktne Cirkev*, ktorá sa realizuje vo viac-menej rovnako postavených cirkvách. V ekumenickom dialogu býva maximalistickým katolíckym požiadavkom to, aby protestanti sa “vrátili” do jedinej pravej Cirkvi, zatiaľčo maximalistickým protestantským požiadavkom je aby sa Katolícka cirkev prestala považovať za jedinú konkrétnu realizáciu abstraktnej Cirkvi, aby sa stala iba jednou z mnohých, ktoré majú rovnaké právo na Kristovo dedičstvo. Čo tieto dva maximalistické požiadavky majú spoločné je to, že ak by ich druhá strana prijala, tak by stratila svoju identitu, svoj *raison d'être*. Katolícka strana ich už explicitne nevyslovuje (napriek nedávnym kontroverziám okolo *Dominus Jesus* — na tú tému inokedy), protestantskú verziu som však aj teraz počul v televíznych diskusiách. Ekumenický proces je preto *procesom vzájomného porozumenia a rešpektu*. Nie politickým procesom zjednotenia ako napríklad ten čo viedol k Európskej únii. A, ako vieme, aj ten škripe.

Jedna požiadavka pokrokármi často pretriasaná sa týka kňazskej vysviacky žien. Často je vyslovovaná jedným dychom s požiadavkou na zrušenie kňazského celibátu. Podľa katolíckej teológie tu ide o dve nesúmerateľné veci (jedna zásadného rázu, ktorú vraj pápež nemôže zmeniť, druhá disciplinárneho rázu, ktorú pápež môže, ale (zatiaľ?) nechce zmeniť). O to mi tu ale neide, ale o celkom praktický argument: celibát neexistoval u protestantov, ortodoxných cirkví a napríklad ani u našich gréckokatolíkov po stáročia a tieto cirkvi prosperovali, mali svojich veriacich. Akonáhle prijali ženy za farárky, rýchlo nato za biskupky, potom aj homosexuálnych duchovných a duchovné atď, kongregácie sa im vyprázdnilo ešte viac ako u “konzervatívnych” katolíkov. Známa je kríza v anglikánskej cirkvi práve z tohoto dôvodu. Inde to však k takým otvoreným roztržkám nevedlo a pravdepodobne zavedenie faráriek nemá s vyprázdnením protestantských kostolov nič spoločné. Ale nenasvedčuje to aspoň tomu, že by to nenaplnilo ani katolícke kostoly, keby sa to zaviedlo?

Nie som sociológ ale domnievam sa, že komplementárnu funkciu muža a ženy nemožno redukovať iba na ich biologickú stránku, že komplementarita *yang-yin* (ak to tak lepšie znie) ide aj cez samú podstatu každej organizácie, ktorá si robí nárok na celého človeka, teda aj Cirkvi. Železná konštrukcia je zmontovaná zo skrutiek (v slovenčine síce tiež ženského rodu) a matíc. Sú rovnako dôležité, aj keď skrutka má “aktívnejšiu” funkciu ako “pasívna” matica. Ak si ale niekto myslí, že tým sú tie matice ukrátené a chcel by im priradiť tú istú funkciu ako majú skrutky, tak sa mu celá konštrukcia rozpadne. Toto nie je argument iba ilustrácia, že to čo dnes poznáme ako orientálny princíp *yang-yin* mal možno na mysli aj Zakladateľ Cirkvi a mal pre to svoje dôvody.

Pravda, ani ja som tu nemal v úmysle navrhovať novému pápežovi čo by mal zmeniť a čo nie. Iba všeobecne môžem zopakovať svoju vieru vyjadrenú v minulom čísle *Kolínskych listov*: On už bude vedieť, že Cirkev nemôže ostať nehybne stát — ani za Jána Pavla II neostala, aj keď nemohol zavádzať inovácie na príliš mnohých frontách *súčasne* — ale ani sa nemôže pustiť dole po pokrokárskom prúde, ani po iracionálnom protiprúde. Budú mu známe všetky argumenty, vrátane rád, ktoré mu tak vehementne predkladali na televíznych obrazovkách Küng, Geißler a Drewermann. Ale keby bol v pokušení im príliš vyhovieť, príliš meniť kurz nastúpený Jánom Pavlom II, bude si vedomý, že milióny mladých, *vote with their feet* (hlasujú nohami), ako by povedal Angličan, v dlhých zástupoch aby sa poklonili jeho predchodcovi ako píšem tieto riadky.

Nový pápež to nebude mať ľahké. Možno si spomenie na slová svojho predchodcu, ktoré mi jeden televízny záznam pripomenul práve keď som aj ja začal mať obavy, či nie je príliš veľa takých, ako títo traja starci, ktorí chcú Cirkev zatiahnuť do ešte väčšieho závozu: *Non abbiate paura!*

Kolínske listy (predtým Kolínsky občasník) vám budú zasielané vo forme PDF na vašu e-mail adresu, ak sa prihlásite na gvirsik@t-online.de. [Tlačené verzie sú k dispozícii iba výnimočne (starším?) záujemcom, ktorí

nemajú prístup k internetu.] Môžete si ich tiež stiahnuť z <http://www.gvirsik.homepage.t-online.de/> kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik